

POSTANOWIENIE

Dnia 4 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Dobrowolski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Maria Szczepaniec

SSN Krzysztof Wiak

w sprawie ze skargi I. M.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn.
VI ACa 832/22,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 4 września 2024 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie VI Wydziałem Cywilnym w sprawie o sygn. akt VI ACa 832/22 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje skarżącej I. M. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie, sumę pieniężną w wysokości 2.000 (dwóch tysięcy) złotych za okres od 11 czerwca 2021 r. do 4 września 2024 r.;**
- 3. nakazuje Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie. zwrócić skarżącej I. M. kwotę 200 (dwieście) złotych uiszczoną tytułem opłaty od skargi;**
- 4. oddala skargę w pozostałej części.**

Maria Szczepaniec Marek Dobrowolski Krzysztof Wiak

[Kliknij tutaj, aby wprowadzić tekst.](#)

Skargą na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki z dnia 17 stycznia 2024 r., która wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Warszawie 23 stycznia 2024 r., I. M. (dalej: „skarżąca”), działając przez profesjonalnego pełnomocnika wniosła o: stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie o sygn. akt VI ACa 832/22 toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie VI Wydziałem Cywilnym (pkt. 1), wydanie Sądowi rozpoznającemu sprawę zaleceń podjęcia odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie (pkt. 2), przyznanie pozwanej od Skarbu Państwa kwoty 5.000 zł (pkt. 3) oraz zasądzenie od Skarbu Państwa kosztów niniejszego postępowania (pkt. 4).

W uzasadnieniu skargi wyjaśniono, że skarżąca w czerwcu 2021 r. złożyła do Sądu Apelacyjnego w Warszawie apelację od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie III Wydział Cywilny w sprawie o sygn. akt III C 639/19. Sąd postanowił jednak odrzucić powołaną apelację, lecz postanowienie o jej odrzuceniu zostało zaskarżone przez skarżącą zażaleniem, które zostało uwzględnione. Sprawie nadano sygnaturę i wyznaczono termin rozprawy na 14 września 2022 r. Po wyznaczeniu terminu rozprawy na początku września 2022 r. skarżąca wystąpiła o przyznanie pełnomocnika z urzędu i poprosiła Sąd o zmianę terminu rozprawy. Sąd przychylił się do jej prośby i odwołał rozprawę. Od tego czasu przez okres 17 miesięcy w sprawie nie podjęto żadnych czynności, a z informacji w Portalu Informacyjnym Sądów Powszechnych wynika, iż wniosek o przyznanie pełnomocnika z urzędu został rozpoznany 9 stycznia bieżącego roku. Ponadto, mimo przyznania pełnomocnika z urzędu nadal nie został wyznaczony żaden termin rozprawy, nawet bardzo odległy. Kilkunastomiesięczny okres bezskutecznego oczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy wiąże się z ogromnym przedłużającym się i narastającym stresem. Wyznaczenie terminu rozprawy (nawet odległego) z pewnością wpłynie na jego zmniejszenie.

W odpowiedzi na skargę z dnia 21 sierpnia 2024 r. Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie zgłosił swój udział w sprawie oraz wnioś o jej oddalenie. W uzasadnieniu odpowiedzi przytoczono kalendarium czynności, jakie podejmowane były w sprawie od 11 czerwca 2021 r. do 19 kwietnia 2024 r. W dalszej części uzasadnienia Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie przedstawił stan prawny i orzecznictwo mające zastosowanie w sprawie. Zdaniem uczestnika całościowa ocena analizowanego postępowania toczącego się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie nie pozwala przyjąć, że jest ono prowadzone przewlekłe. Wskazał ponadto, że co najmniej od 2020 r. w sądownictwie powszechnym odnotowuje się zwiększony wpływ spraw, co skutkuje wydłużeniem czasu ich rozpoznawania. We wszystkich wydziałach cywilnych Sądu Apelacyjnego w Warszawie w tym okresie wpływ spraw ACa wzrósł wielokrotnie, natomiast obsada orzeczników i urzędników pozostała na tym samym poziomie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga na przewlekłość postępowania zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość postępowania”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Stosownie do treści art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez Sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku beczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 13 grudnia 2018 r., I NSP 62/18; z 24 stycznia 2019 r., I NSP 87/18; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18; z 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22; z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22; z 23 listopada 2022 r., I NSP 312/22; z 22 marca 2023 r., I NSP 25/23). Nie oznacza to jednak, że w każdym przypadku, w którym przekroczony został okres 12 miesięcy, w czasie których nie wyznaczono terminu rozprawy, automatycznie następuje przewlekłość postępowania w rozumieniu ustawy. Ocena spełnienia obowiązku rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie zależy od konkretnych okoliczności, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania. Powyższe oznacza, że przewlekłość

postępowania ocenia się w każdej sprawie w sposób indywidualny, z uwzględnieniem wymienionych okoliczności.

W części orzeczeń wskazuje się, także na krótszą, np. ośmiomiesięczną beczynność sądu, jako naruszającą może prawo strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Podobnie przyjmował Naczelny Sąd Administracyjny (zob. postanowienia NSA: z 7 lipca 2006 r., I OPP 64/06; z 24 kwietnia 2008 r., I OPP 16/08; z 4 czerwca 2008 r., I OPP 20/08; z 24 lipca 2008 r., I OPP 23/08 oraz z 21 kwietnia 2010 r., II OPP 10/10). Ten utrwalony standard orzeczniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Jednakże powinien być on stosowany przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności, o których mowa w art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość i w szczególnych przypadkach domniemanie to może być wzruszone (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 18 stycznia 2023 r., I NSP 373/22).

Ponadto w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że znaczny wpływ spraw, problemy kadrowe i obciążenie sędziów pracą pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę (por. postanowienia Sądu Najwyższego z: 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22; 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22; 23 listopada 2022 r., I NSP 312/22; 22 marca 2023 r., I NSP 25/23). Obciążenie pracą, ilość spraw oraz stan kadry orzeczniczej, co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony Sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06). W tym też kontekście – organizacyjnym – należy rozpoznawać argumenty zawarte w odpowiedzi na skargę. Jakkolwiek przyczyniają się one do dezorganizacji i opóźnień w wyznaczaniu spraw, to wciąż pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie. Ostatecznie Sąd jako jednostka

reprezentująca Skarb Państwa ponosi formalną odpowiedzialność za niewłaściwe wywiązywanie się przez Państwo z powyższego obowiązku.

Sąd Apelacyjny w Warszawie podjął cały szereg prawidłowych czynności zmierzających do merytorycznego rozpoznania sprawy. Akta niniejszej sprawy wraz z apelacją skarżącą wpłynęły 11 czerwca 2021 r., Zarządzeniem z 28 czerwca 2021 r. i wezwano pozwaną do uzupełnienia braków formalnych apelacji. Postanowieniem z dnia 10 września 2021 r. odrzucono apelację. Pełnomocnik pozwanej w dniu 27 września 2021 r. złożył wniosek o przywrócenie terminu do uzupełnienia braków formalnych apelacji, zaś 4 listopada 2021 r. wniósł o doręczenie uzasadnienia postanowienia z dnia 10 września 2021 r. Po uzupełnieniu braków formalnych ww. wniosku - 14 grudnia 2021 r. zarządzono doręczenie odpisu uzasadnienia postanowienia z dnia 10 września 2021 r. Kolejno 14 stycznia 2022 r. wpłynęło zażalenie pozwanej na postanowienie z dnia 10 września 2021 r., któremu nadano bieg 21 stycznia 2022 r. (wylosowano referenta, nadano sygn.), a zarządzeniem z dnia 1 lutego 2022 r. wezwano do uzupełnienia braków fiskalnych oraz formalnych zażalenia. W dniu 3 marca 2022 r. wpłynął wniosek o zwolnienie pozwanej od kosztów sądowych - opłaty od zażalenia, któremu nadano bieg 8 marca 2022 r. poprzez wezwanie do złożenia oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania.

W dniu 28 lutego 2022 r. pozwana złożyła wniosek o zawieszenie postępowania zażaleniowego do czasu rozpoznania wniosku o przywrócenie terminu do uzupełnienia braków formalnych apelacji, który oddalono postanowieniem z 7 marca 2022 r. Dnia 8 kwietnia 2022 r. wykonano zobowiązanie sądu do złożenia oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania, a wniosek o zwolnienie od kosztów rozpoznano 27 kwietnia 2022 r. W dniu 16 maja 2022 r. wpłynęła odpowiedź na zażalenie, 23 maja 2022 r. zarządzono jej doręczenie pełnomocnikowi pozwanej oraz wyznaczono termin posiedzenia niejawnego na dzień 10 czerwca 2022 r. Postanowieniem z 10 czerwca 2022 r. Sąd Apelacyjny uchylił postanowienie z dnia 10 września 2021 r. Następnie zarządzeniem z dnia 17 lipca 2022 r. wyznaczono rozprawę apelacyjną na dzień 14 września 2022 r. Zarządzeniem z 12 wrześnią 2022 r.

odwołano termin rozprawy i skierowano sprawę na posiedzenie niejawne celem uzupełnienia braków formalnych apelacji.

Jednakże w dniu 13 września 2022 r. wpłynął wniosek pozwanej o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, który został rozpoznany dopiero postanowieniem z 9 stycznia 2024 r., a więc po prawie 17 miesięcznym okresie bezczynności. Po czym zarządzeniem z dnia 28 lutego 2024 r. zobowiązano pełnomocnika z urzędu pozwanej do uzupełnienia braków apelacji w terminie 7 dni pod rygorem jej odrzucenia oraz wyznaczono rozprawę na 28 marca 2024 r. Pismo zawierające uzupełnienie braków apelacji wpłynęło do akt 27 marca 2024 r. Rozprawa 28 marca 2024 r. została odroczonej do dnia 15 kwietnia 2024 r. celem zajęcia przez pełnomocnika powoda stanowiska wobec pisma pozwanej uzupełniającego braki formalne apelacji. 14 kwietnia 2022 r. do akt wpłynęła odpowiedź na apelację, rozprawę w dniu 15 kwietnia 2024 r. zamknięto i odroczonej publikację orzeczenia na dzień 19 kwietnia 2024 r. i w tym dniu ogłoszonej wyrok.

W świetle przytoczonego wyżej, utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz okoliczności faktycznych sprawy, nie ulega wątpliwości, że czas oczekiwania na rozpoznanie wniosku pozwanej o ustanowienie pełnomocnika z urzędu uzasadnia stwierdzenie przewlekłości postępowania w przedmiotowej sprawie.

Konsekwencją stwierdzenia, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w przedmiotowej sprawie nastąpiła przewlekłość postępowania, jest obowiązek Sądu Najwyższego rozstrzygnięcia w przedmiocie żądania skarżącej o zasądzenie na jego rzecz odpowiedniej sumy pieniężnej. Orzekając o przyznaniu skarżącej od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Warszawie sumy pieniężnej w wysokości 2000 zł, Sąd Najwyższy uwzględnił, iż zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, minimalna wysokość sumy pieniężnej jaką należy zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, jednak nie mniej niż w/w suma, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość. Jednocześnie Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do zasądzenia sumy wyższej i dlatego w tej części oddalił żądanie skarżącej.

Ze względu na rozpoznanie przez Sąd Apelacyjny w Warszawie 19 kwietnia 2024 r. apelacji skarżącej, stosownie do art. 12 ust. 3 zd. pierwsze ustawy o skardze na przewlekłość, zakreślenie Sądowi Apelacyjnemu terminu na dokonanie czynności żądanych przez skarżącą stało się zbędne.

Na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania Sąd Najwyższy uwzględniając skargę nakazał zwrócić uiszczoną od niej opłatę.

Odnosząc się do wniosku skarżącej o zwrot kosztów postępowania, Sąd Najwyższy zauważa, że przedmiotową skargę, skarżąca wniosła przez pełnomocnika, którym był jej mąż, tym samym nie można uznać, że po jego stronie powstały koszty zastępstwa procesowego. Ponadto skarżąca nie wykazała jakie inne niezbędne koszty postępowania prowadzonego przez stronę poniosła w związku z przedmiotową skargą.

Mając powyższe na uwadze, na mocy art. 12 ust. 1, 2, 3 i 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.

Maria Szczepaniec Marek Dobrowolski Krzysztof Wiak

[SOP]

[ał]